WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 8 grudnia 2011 r.*

W sprawie C-272/09 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 15 lipca 2009 r.,

KME Germany AG, dawniej KM Europa Metal AG, z siedzibą w Osnabrück (Niemcy),

KME France SAS, dawniej Tréfimétaux SA, z siedzibą w Courbevoie (Francja),

KME Italy SpA, dawniej Europa Metalli SpA, z siedzibą we Florencji (Włochy),

reprezentowane przez M. Siragusę, avvocato, adwokata A. Wincklera, G.C. Rizzę, avvocato, T. Grafa, adwokat, oraz M. Piergiovanniego, avvocato,

strona wnosząca odwołanie,

* Język postępowania: angielski.

w której drugą stroną postępowania jest:

Komisja Europejska, reprezentowana przez E. Gippiniego Fourniera oraz J. Bourke'a, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez C. Thomasa, solicitor, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: J.N. Cunha Rodrigues, prezes izby, U. Lõhmus, A. Rosas (sprawozdawca), A. Ó Caoimh i A. Arabadjiev, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,
sekretarz: K. Malacek, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 6 października 2010 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 10 lutego 2011 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 W swym odwołaniu KME Germany AG, dawniej KM Europa Metal AG, KME France SAS, dawniej Tréfimétaux SA, oraz KME Italy SpA, dawniej Europa Metalli SpA (zwane dalej łącznie „grupą KME") wnoszą o uchylenie wyroku Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich z dnia 6 maja 2009 r. w sprawie T-127/04 KME Germany i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1167, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem"), w którym Sąd oddalił ich skargę o uchylenie lub obniżenie grzywny nałożonej na wnoszące odwołanie na mocy art. 2 lit. c)–e) decyzji Komisji C(2003) 4820 wersja ostateczna z dnia 16 grudnia 2003 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. [81 WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/E-1/38.240 – Rury przemysłowe) (zwanej dalej „sporną decyzją").

Ramy prawne

2 Artykuł 15 ust. 2 rozporządzenia Rady EWG nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r. – pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81] i [82] traktatu (Dz.U. 1962, 13, s. 204) stanowi:

„Komisja może nałożyć, w drodze decyzji, na przedsiębiorstwa i związki przedsiębiorstw kary pieniężne w wysokości 1000–1 000 000 jednostek rozliczeniowych albo ponad tę kwotę do dziesięciu procent wartości osiągniętego w poprzednim roku go-

spodarczym obrotu każdego z przedsiębiorstw uczestniczących w naruszeniu, jeśli umyślnie lub przez niedbalstwo:

a) naruszają art. [81] ust. l [WE] lub art. [82 WE];

b) naruszają obowiązki nałożone zgodnie z art. 8 ust. 1.

Przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej należy uwzględnić, oprócz wagi naruszenia, również okres trwania tego naruszenia".

3 Artykuł 17 rozporządzenia nr 17 stanowi:

„Trybunał Sprawiedliwości ma nieograniczoną jurysdykcję, w rozumieniu art. [229 WE], w odniesieniu do kontroli decyzji Komisji, w których nakładana jest kara pieniężna lub okresowa kara pieniężna; może on nałożoną karę pieniężną lub okresową karę pieniężną uchylić, obniżyć albo podwyższyć".

4 Rozporządzenie nr 17 zostało uchylone i zastąpione rozporządzeniem Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 traktatu (Dz.U. 2003, L 1, s. 1), obowiązującym od dnia 1 maja 2004 r. Artykuł 31 tego rozporządzenia jest odpowiednikiem art. 17 rozporządzenia nr 17.

5 W preambule do komunikatu Komisji zatytułowanego „Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 traktatu EWWIS" (Dz.U. 1998, C 9, s. 3, zwanego dalej „wytycznymi"), który obowiązywał w momencie wydawania spornej decyzji, czytamy:

„Przedstawione […] w zarysie zasady powinny zapewnić przejrzystość oraz bezstronność decyzji Komisji zarówno w oczach przedsiębiorstw, jak również Trybunału Sprawiedliwości, przy jednoczesnym respektowaniu posiadanego przez Komisję prawa do ustalania grzywien według własnego uznania, w ramach odnośnego prawodawstwa, w granicach 10% całości obrotu. Jednakże decyzja taka musi być podjęta zgodnie z konsekwentną i niedyskryminacyjną polityką, która jest spójna z celami nakładania grzywien za naruszenia zasad konkurencji.

Nowa metoda określania kwoty grzywny będzie zgodna z następującymi przepisami, które na wstępie określają kwotę podstawową, która będzie zwiększona tak, aby umożliwić wzięcie pod uwagę okoliczności obciążających, oraz zmniejszana tak, aby wziąć pod uwagę okoliczności łagodzące".

6 Zgodnie z pkt 1 wytycznych „[k]wota podstawowa będzie określana w zależności od wagi i trwania naruszenia, które są jedynymi kryteriami, do których istnieje odniesienie w artykule 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17".

7 Jeśli chodzi o wagę naruszenia, pkt 1A wytycznych przewiduje, że przy ocenie wagi naruszenia należy wziąć pod uwagę charakter naruszenia, jego rzeczywisty wpływ na rynek, tam gdzie może to być zmierzone, oraz rozmiar właściwego rynku geograficznego. Naruszenia będą więc zaliczane do jednej z trzech kategorii: naruszenia o małym znaczeniu, poważne naruszenia oraz bardzo poważne naruszenia.

8 Zgodnie z wytycznymi bardzo poważnymi naruszeniami są ograniczenia horyzontalne, takie jak „kartele cenowe" i podział rynku. Możliwa do zastosowania w tym zakresie kwota podstawowa grzywny wynosi „powyżej 20 mln [EUR]". Komisja w wytycznych podkreśla konieczność zróżnicowania kwoty podstawowej grzywny w celu

uwzględnienia charakteru popełnionego naruszenia, rzeczywistych gospodarczych możliwości wyrządzenia przez sprawców naruszenia znaczących szkód innym podmiotom działającym na rynku, w szczególności konsumentom, oraz odstraszającego skutku grzywny, jak również wiedzy prawnej i gospodarczej oraz infrastruktury przedsiębiorstw, która umożliwia im łatwiejsze zdanie sobie sprawy, że ich zachowanie stanowi naruszenie. Komisja uściśla również, że tam, gdzie w naruszeniu uczestniczy kilka przedsiębiorstw, może wystąpić potrzeba wzięcia pod uwagę określonej wagi naruszenia, a tym samym rzeczywistego wpływu zachowania każdego z przedsiębiorstw noszącego znamiona naruszenia na konkurencję, w szczególności tam gdzie istnieje znaczna dysproporcja pomiędzy rozmiarami przedsiębiorstw popełniających naruszenie tego samego typu.

9 W odniesieniu do czasu trwania naruszenia Komisja w wytycznych wyróżnia: naruszenia krótkotrwałe, co do zasady trwające mniej niż rok, naruszenia o średnim okresie trwania, trwające co do zasady od roku do pięciu lat, oraz naruszenia długotrwałe, trwające co do zasady ponad pięć lat. W stosunku do ostatnich z naruszeń przewidziano dodatkową kwotę grzywny, która może wynosić w odniesieniu do każdego roku naruszenia 10% kwoty obliczonej na podstawie wagi naruszenia. W odniesieniu do naruszeń długotrwałych przewidziano również możliwość zwiększenia kwoty grzywny w celu rzeczywistego ukarania ograniczeń, które spowodowały trwałe szkodliwe dla konsumentów skutki, oraz by zwiększyć chęć do ujawnienia naruszeń oraz do współpracy z Komisją.

10 Zgodnie z pkt 2 wytycznych podstawowa kwota grzywny może zostać powiększona, gdy występują okoliczności obciążające, takie jak w szczególności powtórzenie naruszenia tego samego typu przez to samo przedsiębiorstwo. Na podstawie pkt 3 tych wytycznych podstawowa kwota grzywny może zostać obniżona, gdy występują okoliczności łagodzące, w szczególności takie jak wyłącznie bierna rola lub pójście w ślad za liderem w danym naruszeniu, brak wprowadzenia w życie zawartych porozumień lub skuteczna współpraca przedsiębiorstwa w toku postępowania poza zakresem stosowania obwieszczenia Komisji dotyczącego nienakładania lub zmniejszania grzywien w przypadku karteli (Dz.U. 1996, C 207, s. 4, zwanego dalej „komunikatem w sprawie współpracy").

11 Wytyczne zostały z dniem 1 września 2006 r. zastąpione przez Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2).

12 Komunikat w sprawie współpracy określa przesłanki zwolnienia z grzywny przedsiębiorstw współpracujących z Komisją w trakcie prowadzonego przez nią dochodzenia w sprawie kartelu lub skorzystania przez nie z obniżenia grzywny, która zostałaby im wymierzona w przeciwnym wypadku. Według części B tego komunikatu korzysta z obniżenia o co najmniej 75% kwoty grzywny, a nawet z całkowitego zwolnienia z grzywny w szczególności przedsiębiorstwo, które ujawnia Komisji istnienie kartelu o tajnym charakterze, zanim ta przystąpi do weryfikacji, pod warunkiem że nie dysponuje ona jeszcze wystarczającymi informacjami, aby wykazać istnienie ujawnionego kartelu, albo które jako pierwsze dostarcza danych, które mają przesądzające znaczenie dla udowodnienia istnienia tego kartelu. Część D tego komunikatu przewiduje, że przedsiębiorstwo może skorzystać z obniżki w wysokości 10–50% kwoty grzywny, jeżeli przed wysłaniem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów przedstawiło Komisji informacje, dokumenty lub inne dowody, które przyczyniają się do stwierdzenia istnienia naruszenia.

13 Komunikat w sprawie współpracy został z dniem 14 lutego 2002 r. zastąpiony obwieszczeniem Komisji w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli (Dz.U. 2002, C 45, s. 3). Komisja zastosowała jednak w niniejszej sprawie komunikat w sprawie współpracy, ponieważ to na tym komunikacie opierały się przedsiębiorstwa, podejmując współpracę z Komisją.

Okoliczności powstania sporu

14 Wspólnie z innymi przedsiębiorstwami, mianowicie Wieland Werke AG oraz Outokumpu Oyj i Outokumpu Copper Products Oy (zwanymi dalej łącznie „grupą

Outokumpu"), spółkami produkującymi półfabrykaty z miedzi i stopów miedzi, wnoszące odwołanie uczestniczyły w kartelu zmierzającym do ustalania cen i podziału rynku rur przemysłowych, a w szczególności rur LWC (Level Wound Coils).

15 Po przeprowadzeniu kontroli i dochodzenia w dniu 16 grudnia 2003 r. Komisja wydała sporną decyzję, której streszczenie zostało opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* z dnia 28 kwietnia 2004 r. (Dz.U. L 125, s. 50).

16 Dla niniejszego odwołania istotne są następujące punkty zaskarżonego wyroku, w których Sąd dokonał syntezy tej części spornej decyzji, która dotyczyła obliczenia wysokości grzywny:

„11 W pierwszej kolejności w odniesieniu do ustalenia kwoty wyjściowej grzywny Komisja stwierdziła, że naruszenie, które polegało głównie na ustalaniu cen i podziale rynku, jest z uwagi na sam jego charakter bardzo poważnym naruszeniem (motyw 294 [spornej] decyzji).

12 W celu ustalenia wagi naruszenia Komisja uwzględniła także okoliczność, że kartel miał wpływ na całe terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) (motyw 316 [spornej] decyzji). Poza tym Komisja zbadała rzeczywiste skutki naruszenia i stwierdziła, że kartel »ogólnie miał wpływ na rynek« (motyw 314 [spornej] decyzji).

[…]

14 Wreszcie także w ramach ustalenia wagi naruszenia Komisja uwzględniła okoliczność, że rynek miedzianych rur przemysłowych stanowi ważny sektor, którego wartość w EOG jest szacowana na 288 mln EUR (motyw 318 [spornej] decyzji).

15 W świetle wszystkich wyżej wymienionych okoliczności Komisja uznała, że rozpatrywane naruszenie powinno być zakwalifikowane jako bardzo poważne (motyw 320 [spornej] decyzji).

[…]

19 W czwartej kolejności Komisja zakwalifikowała czas trwania naruszenia, które miało miejsce od dnia 3 maja 1988 r. do dnia 22 marca 2001 r., jako »długi«. Komisja uznała zatem za stosowne podwyższenie o 10% za każdy rok uczestnictwa w kartelu kwoty wyjściowej grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa […].

[…]

21 W szóstej kolejności odnośnie do okoliczności łagodzących Komisja podniosła, że bez współpracy ze strony spółki Outokumpu mogłaby ustalić istnienie bezprawnego zachowania tylko w odniesieniu do okresu czterech lat i w konsekwencji obniżyła kwotę wyjściową grzywny o 22,22 miliona EUR, tak że kwota podstawowa odpowiada grzywnie, jaka zostałaby na nią nałożona za taki okres (motyw 386 [spornej] decyzji).

22 W siódmej kolejności Komisja dokonała na podstawie części D komunikatu w sprawie współpracy z 1996 r. obniżki kwoty grzywien o 50% w przypadku Outokumpu, o 20% w przypadku Wieland i o 30% w przypadku grupy KME (motywy 402, 408, 423 [spornej] decyzji)".

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

17 Wnoszące odwołanie podniosły pięć zarzutów, z których wszystkie były związane z ustaleniem kwoty nałożonej na nie grzywny. Dotyczyły one odpowiednio

niewystarczającego uwzględnienia rzeczywistego wpływu kartelu przy obliczaniu wyjściowej kwoty grzywny, nieodpowiedniej oceny rozmiaru sektora, którego dotyczyło naruszenie, błędnego podwyższenia wyjściowej kwoty grzywny z powodu czasu trwania naruszenia, braku uwzględnienia niektórych okoliczności łagodzących oraz niewystarczającego obniżenia kwoty grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy.

18 Sąd oddalił każdy z pięciu zarzutów oraz skargę w całości.

Żądania stron

19 W odwołaniu grupa KME wnosi do Trybunału o:

— uchylenie zaskarżonego wyroku;

— w zakresie w jakim to możliwe w świetle okoliczności przedstawionych przed Trybunałem, stwierdzenie częściowej nieważności spornej decyzji oraz obniżenie nałożonej na nią grzywny;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania w niniejszej instancji, jak i w postępowaniu przed Sądem, lub

— tytułem żądania ewentualnego – uchylenie zaskarżonego wyroku również w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach i odesłanie sprawy do rozpoznania przez Sąd.

20 Komisja wnosi do Trybunału o:

— oddalenie odwołania, i

— obciążenie grupy KME kosztami postępowania.

W przedmiocie odwołania

21 Grupa KME podnosi pięć zarzutów, dotyczących odpowiednio rozmaitych naruszeń prawa dotyczących wpływu naruszenia na rynek, uwzględnienia obrotu, czasu trwania naruszenia, jak również współpracy wnoszących odwołanie oraz wreszcie naruszenia prawa do skutecznego środka prawnego przed sądem.

W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego rozmaitych naruszeń prawa w odniesieniu do wpływu naruszenia na rynek

Argumentacja stron

22 Wnoszące odwołanie wskazują, że ich pierwszy zarzut odnosi się do pkt 60–74 zaskarżonego wyroku. Powyższe punkty poprzedza streszczenie argumentów stron oraz stanowisko Sądu w sprawie dopuszczalności dwóch nowych sprawozdań gospodarczych przedstawionych przez wnoszące odwołanie w celu wykazania braku rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek, w którym Sąd w pkt 59 zaskarżonego wyroku uznał dopuszczalność obu sprawozdań.

23 Punkty 60–74 zaskarżonego wyroku mają następujące brzmienie:

„60 W odniesieniu do zasadności niniejszego zarzutu należy podnieść, że skarżące podważają w nim zarówno dokonaną przez Komisję ocenę wagi naruszenia […], jak i odmienne traktowanie, jakie Komisja zastosowała na podstawie udziałów w rynku przedsiębiorstw, które popełniły naruszenie […].

61 W odniesieniu najpierw do odmiennego traktowania przedsiębiorstw, które popełniły naruszenie, w zawartym w [spornej] decyzji uzasadnieniu odnoszącym się do tej kwestii Komisja powołała się między innymi na konieczność uwzględnienia »szczególnego znaczenia każdego przedsiębiorstwa, a zatem rzeczywistego wpływu jego bezprawnego zachowania na konkurencję« (motyw 322 [spornej] decyzji). Jednakże należy podkreślić, że nawet w przypadku braku dowodu rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek Komisja ma prawo przyznać odmienne traktowanie w zależności od udziałów w danym rynku, jak to uczyniła w motywach 326–329 [spornej] decyzji.

62 Z orzecznictwa wynika bowiem, że udział każdego przedsiębiorstwa w rynku będącym przedmiotem ograniczającej praktyki stanowi okoliczność obiektywną, która pozwala na dokładne określenie odpowiedzialności każdego przedsiębiorstwa w odniesieniu do potencjalnej szkodliwości tej praktyki dla normalnej konkurencji (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawach połączonych T-236/01, T-239/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 i T-252/01 Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-1181, pkt 197).

63 Podobnie w odniesieniu do oceny wagi naruszenia należy także podnieść, że nawet jeśli Komisja nie dowiodłaby, że kartel miał rzeczywisty wpływ na rynek, nie miałoby to znaczenia dla kwalifikacji naruszenia jako »bardzo poważnego« i w związku z tym dla ustalenia kwoty grzywny.

64 W tym względzie należy stwierdzić, że ze wspólnotowego systemu sankcji za naruszenie reguł konkurencji, wprowadzonego przez rozporządzenie nr 17, tak jak jest on interpretowany w orzecznictwie, wynika, że kartele, z uwagi na ich charakter, powinny być karane najwyższymi grzywnami. Ich ewentualny rzeczywisty wpływ na rynek, a zwłaszcza kwestia zakresu, w jakim ograniczenie konkurencji pozwoliło określonym przedsiębiorstwom uzyskać poziom cen rynkowych wyższy od poziomu, który byłby osiągnięty przy braku kartelu, nie jest kryterium rozstrzygającym dla ustalenia poziomu grzywien [zob. podobnie wyroki Trybunału: z dnia 7 czerwca 1983 r. w sprawach połączonych od 100/80 do 103/80 Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 1825, pkt 120, 129; z dnia 17 lipca 1997 r. w sprawie C-219/95 P Ferriere Nord przeciwko Komisji, Rec. s. I-4411, pkt 33; z dnia 16 listopada 2000 r. w sprawie C-286/98 P Stora Kopparbergs Bergslags przeciwko Komisji, Rec. s. I-9925, pkt 68–77; z dnia 25 stycznia 2007 r. w sprawie C-407/04 P Dalmine przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-829, pkt 129, 130; ww. […] wyrok w sprawie Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, pkt 225; zob. także opinię rzecznika generalnego J. Mischa w sprawie C-283/98 P Mo och Domsjö przeciwko Komisji (wyrok Trybunału z dnia 16 listopada 2000 r.), Rec. s. I-9855, I-9858, pkt 95–101].

65 Należy dodać, że z wytycznych wynika, iż porozumienia lub uzgodnione praktyki mające między innymi na celu, jak w niniejszej sprawie, ustalenie cen i podział klientów mogą zostać zakwalifikowane jako »bardzo poważne« wyłącznie na podstawie ich charakteru, przy czym nie ma potrzeby charakteryzowania takiego zachowania szczególnym wpływem na rynek lub zakresem geograficznym rynku. Wniosek ten poparty jest faktem, że o ile opis »poważnych« naruszeń wyraźnie wspomina o wpływie na rynek oraz skutkach wywoływanych na dużych obszarach wspólnego rynku, to opis »bardzo poważnych« naruszeń nie zawiera żadnego wymogu rzeczywistego wpływu na rynek ani skutków dotyczących określonego obszaru (wyrok Sądu z dnia 25 października 2005 r. w sprawie T-38/02 Groupe Danone przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4407, pkt 150).

66 Ponadto Sąd uważa, że Komisja wykazała w sposób wystarczający pod względem prawnym rzeczywisty wpływ kartelu na właściwy rynek.

67 W tym kontekście należy podkreślić, że założenie skarżących, zgodnie z którym Komisja, w przypadku gdyby powoływała się na rzeczywisty wpływ kartelu na rynek w celu ustalenia kwoty grzywny, byłaby zobowiązania do wykazania w sposób naukowy istnienia rzeczywistego wpływu gospodarczego na rynek oraz związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy wpływem a naruszeniem, zostało odrzucone w orzecznictwie.

68 Sąd wielokrotnie bowiem orzekł, że rzeczywisty wpływ kartelu na rynek należy uznać za dostatecznie wykazany, jeżeli Komisja jest w stanie przedstawić rzeczywiste i wiarygodne dane, które wskazują z wystarczającym prawdopodobieństwem, że kartel miał wpływ na rynek (zob. między innymi wyroki Sądu: [z dnia 18 lipca 2005 r. w sprawie T-241/01] Scandianvian Airlines System przeciwko Komisji [Zb.Orz. s. II-2917], pkt 122; z dnia 27 września 2006 r.: w sprawie T-59/02 Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3627, pkt 159–161; w sprawie T-43/02 Jungbunzlauer przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3435, pkt 153–155; w sprawie T-329/01 Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3255, pkt 176–178; w sprawie T-322/01 Roquette Frères przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3137, pkt 73–75).

69 W tym względzie należy zauważyć, że skarżące nie podważyły prawdziwości przedstawionych w pkt 13 powyżej okoliczności faktycznych, na których Komisja oparła się w celu stwierdzenia istnienia rzeczywistego wpływu kartelu na rynek, a mianowicie faktu, że w okresie realizacji w niewielkim stopniu tajnego porozumienia ceny spadły, a w innych okresach znacznie wzrosły, wprowadzenia w życie systemu wymiany danych odnoszących się do wielkości sprzedaży i poziomów cen, istotnego udziału w rynku, jaki posiadają wszyscy członkowie kartelu, oraz okoliczności, że odnośne udziały w rynku uczestników kartelu pozostały w całym okresie naruszenia względnie stabilne. Skarżące jedynie podniosły, że na podstawie wspomnianych okoliczności faktycznych nie można wykazać, że rozpatrywane naruszenie miało rzeczywisty wpływ na rynek.

70 Tymczasem z orzecznictwa wynika, że Komisja może ze wskazówek przywołanych w punkcie poprzednim wywieść, że naruszenie miało rzeczywisty wpływ na rynek (zob. podobnie [ww. wyroki: w sprawie Jungbunzlauer przeciwko Komisji, pkt 159; w sprawie Roquette Frères przeciwko Komisji, pkt 78; z dnia 27 września 2006 r.: w sprawie T-59/02 Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, pkt 165; w sprawie T-329/01 Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, pkt 181]; wyrok Sądu z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawach połączonych od T-259/02 do T-264/02 i T-271/02 Raiffeisen Zentralbank Österreich i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-5169, pkt 285–287).

71 W odniesieniu do argumentu skarżących, zgodnie z którym akta sprawy zawierają przykłady nieprzestrzegania tajnych porozumień, należy podnieść, że okoliczność, że porozumienia nie zawsze były przez członków kartelu przestrzegane, nie wystarcza, by wykluczyć wpływ na rynek (zob. podobnie ww. […] wyrok Sądu w sprawie Groupe Danone przeciwko Komisji, pkt 148).

72 Argumenty, które skarżące opierają na ich własnym zachowaniu, także nie mogą być uwzględnione. Rzeczywiste zachowanie przedsiębiorstwa, które jakoby miało miejsce, nie ma bowiem znaczenia przy ocenie wpływu kartelu na rynek, ponieważ należy uwzględnić tylko skutki wynikające z całości naruszenia (wyrok Sądu z dnia 9 lipca 2003 r. w sprawie T-224/00 Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients przeciwko Komisji, Rec. s. II-2597, pkt 167). Podobnie nie można zarzucać Komisji, że w motywie 303 [spornej] decyzji stwierdziła, że pierwotne sprawozdanie nie umożliwia obalenia jej wniosków dotyczących rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek. Zawarta w nim analiza ekonometryczna dotyczy bowiem jedynie danych liczbowych odnoszących się do skarżących.

73 W świetle całości powyższych rozważań należy zatem oddalić niniejszy zarzut jako bezzasadny.

74 Poza tym Sąd w ramach przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania i uwzględniwszy powyższe rozważania, uznaje, że nie należy podważać przeprowadzonej przez Komisję oceny kwoty wyjściowej grzywny ustalonej na podstawie wagi naruszenia".

24 Wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd uzasadnił zaskarżony wyrok w sposób nielogiczny i nieadekwatny oraz naruszył prawo, uznając, iż Komisja mogła w celu ustalenia wyjściowej kwoty grzywny nałożonej na nie ze względu na wagę naruszenia uwzględnić wpływ kartelu na właściwy rynek, nie mając jednocześnie obowiązku wykazania, że porozumienia rzeczywiście wywarły taki wpływ, a w każdym razie wywodząc przekonanie o takim wpływie ze zwykłych poszlak. Poza tym orzekając, że Komisja wykazała w sposób wymagany prawem, że porozumienia wywarły wpływ na rynek, Sąd w oczywisty sposób przeinaczył okoliczności faktyczne i przedłożone mu przez grupę KME dowody o charakterze gospodarczym.

25 Komisja podnosi w pierwszym rzędzie, że zarzut pierwszy jest bezskuteczny. Wnoszące odwołanie bowiem nie przedstawiły argumentów przeciwko pkt 60–65 zaskarżonego wyroku, w których Sąd uznał wykazanie rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek za zbędne zarówno w odniesieniu do zróżnicowanego traktowania przedsiębiorstw biorących udział w kartelu, jak i wagi naruszenia. Zakwestionowały one wyłącznie dodatkową argumentację Sądu, gdzie w pkt 67 i nast. zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że Komisja wykazała w sposób wymagany prawem rzeczywisty wpływ kartelu na rynek.

26 Komisja wskazuje, że w każdym wypadku zarzut pierwszy jest niedopuszczalny, gdyż dotyczy oceny okoliczności faktycznych i dowodów.

27 Twierdzi ona następnie, że jej zdaniem Sąd dokonał prawidłowej oceny dowodów.

28 Potwierdza ona wreszcie, że Sąd prawidłowo uzasadnił zaskarżony wyrok, zwłaszcza jego pkt 72, w którym odrzucił argumenty i dowody podniesione przez wnoszące odwołanie.

Ocena Trybunału

29 Wnoszące odwołanie nie kwestionują ustaleń Sądu co do klasyfikacji naruszenia pośród „naruszeń bardzo poważnych" w rozumieniu wytycznych ani też różnego traktowania przedsiębiorstw w zależności od posiadanego przez nie udziału w rynku właściwym w celu uwzględnienia szczególnej wagi każdego z przedsiębiorstw, a zatem rzeczywistego skutku dla konkurencji jego niezgodnego z prawem zachowania. Kwestionują one wyłącznie ustalenia Sądu dotyczące rzeczywistego wpływu kartelu jako jednego z aspektów oceny w procesie ustalania kwoty podstawowej grzywny.

30 Zgodnie z pkt 1A wytycznych ocena kryterium wagi naruszenia powinna uwzględniać jego rzeczywisty wpływ na rynek tylko wówczas. gdy może on być zmierzony.

31 Ustalenie rzeczywistego wpływu kartelu na rynek zakłada mianowicie porównanie sytuacji powstałej na rynku w wyniku zaistnienia kartelu z sytuacją, która wynikałaby z wolnej gry konkurencyjnej. Tego rodzaju porównanie zakłada bezwzględnie posługiwanie się hipotezami, biorąc pod uwagę wielość zmiennych, które mogą mieć wpływy na rynek.

32 W motywie 300 uzasadnienia spornej decyzji Komisja podkreśliła, iż niemożliwe jest określenie sposobu ewolucji cen w okresie ponad dwunastu lat trwania naruszenia przy hipotezie braku zaistnienia kartelu. Odrzuciwszy argumenty podnoszone przez wnoszące odwołanie, Komisja wskazała na okoliczności, które pozwoliły jej uznać

w motywie 314 tej decyzji, że antykonkurencyjny system miał globalny wpływ na rynek, nawet jeśli nie jest możliwe jego dokładne ilościowe określenie.

33 Ze spornej decyzji wynika zatem, że w niniejszej sprawie Komisja nie uznała za możliwe uwzględnienie w procesie obliczania grzywny tego fakultatywnego aspektu oceny, jakim jest rzeczywisty wpływ naruszenia na rynek, ponieważ wpływ nie mógł zostać zmierzony. Wniosek ten nie został podważony w zaskarżonym wyroku.

34 Sąd przypomniał w pkt 68 i 70 zaskarżonego wyroku orzecznictwo dotyczące wymogów co do dowodu na okoliczność rzeczywistego wpływu kartelu na rynek. Potwierdził w wyniku badania, czemu dał wyraz w pkt 69 i 71–73 tego wyroku, że Komisja wykazała w sposób wymagany prawem rzeczywisty wpływ kartelu na rynek. Kontroli tej dokonał jednak Sąd pomocniczo, jak wskazano w pkt 66 zaskarżonego wyroku, słusznie przypomniawszy najpierw w pkt 64 zaskarżonego wyroku, że rzeczywisty wpływ karteli na rynek nie jest decydującym kryterium ustalania wysokości grzywien. Wynika stąd, że zarzut podniesiony przez wnoszące odwołanie przeciwko tej części rozumowania Sądu jest bezskuteczny.

35 W każdym wypadku rozumowanie Sądu dotyczące uzasadnienia spornej decyzji odpowiada na argument wnoszących odwołanie streszczony w ostatnim zdaniu pkt 38 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym zawarte w spornej decyzji rozumowanie i wnioski dotyczące rzeczywistego wpływu kartelu na rynek były błędne, niepotwierdzone i wewnętrznie sprzeczne. Sąd uznał, iż istnieją dowody pozwalające na stwierdzenie takiego wpływu, ale nie podważył niemożliwości jego zmierzenia w precyzyjny sposób.

36 Dlatego nie zaprzeczając sobie, Sąd z jednej strony przypomniał zasadę, zgodnie z którą rzeczywisty wpływ naruszenia na rynek nie jest decydującym kryterium przy ustalaniu wysokości grzywny, a z drugiej strony dokonał kontroli uzasadnienia spornej decyzji dotyczącego istnienia takiego wpływu.

37 W związku z tym wnoszące odwołanie błędnie, jak to wynika z treści ich zarzutu pierwszego, wywodzą z kontroli przeprowadzonej przez Sąd wniosek, że należało uwzględnić rzeczywisty wpływ naruszenia na rynek w celu obliczenia kwoty wyjściowej grzywny na nie nałożonej. Argument ten jest oparty na błędnym założeniu.

38 Jeśli chodzi o przeinaczenie przez Sąd dowodów o charakterze gospodarczym, które wnoszące odwołanie przedstawiły przed Sądem, nie twierdzą one, że Sąd odczytał sprawozdania gospodarcze w sposób oczywiście sprzeczny z ich brzmieniem (zob. podobnie w wyrok z dnia 10 lutego 2011 r. w sprawie C-260/09 P Activision Blizzard Germany przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-419, pkt 57), ale raczej że Sąd popełnił błąd w ocenie treści tych sprawozdań. W każdym wypadku wnoszące odwołanie nie wskazują dokładnie części tych sprawozdań, których sens jasny i jednoznaczny Sąd przeinaczył. Argument ten jest w konsekwencji niedopuszczalny.

39 Z powyższego wynika, że zarzut pierwszy należy oddalić.

W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego rozmaitych naruszeń prawa w odniesieniu do uwzględnienia obrotu

Argumentacja stron

40 Zarzut drugi dotyczy pkt 85–94 zaskarżonego wyroku. W szczególności odnosi się do jego pkt 90–94, które mają następujące brzmienie:

„90 W tym względzie skarżące twierdzą, po pierwsze, że cena miedzi nie jest kontrolowana przez producentów rur przemysłowych, ponieważ jest ona ustalana

według notowań na [Londyn Metal Exchange], a po drugie, że to sami nabywcy rur przemysłowych decydują, po jakiej cenie metal jest kupowany. Skarżące podkreślają także, że wahania cen metalu nie mają żadnego wpływu na osiągane przez nie zyski.

91 Należy jednak stwierdzić, że nie istnieje żaden uzasadniony powód, by wielkość obrotów na właściwym rynku obliczać z wykluczeniem określonych kosztów produkcji. Jak słusznie podniosła Komisja – we wszystkich sektorach przemysłowych istnieją koszty dotyczące produktu końcowego, których producent nie może kontrolować, a które jednak stanowią zasadnicza część całej jego działalności i w związku z tym nie mogą być wykluczone z wielkości obrotów przy ustalaniu kwoty wyjściowej grzywny (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 15 marca 2000 r. w sprawach połączonych T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95 Cimenteries CBR i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-491, pkt 5030, 5031). Okoliczność, że cena miedzi stanowi znaczną część ceny końcowej rur przemysłowych lub że ryzyko wahania cen jest znacznie wyższe niż w przypadku innych surowców, nie prowadzi do podważenia tego wniosku.

92 Wreszcie w odniesieniu do różnych twierdzeń skarżących, w których utrzymują one, że zamiast odwoływać się do kryterium wielkości obrotów właściwego rynku, w świetle odstraszającego celu grzywien i zasady równego traktowania bardziej stosowne byłoby ustalenie kwoty grzywny na podstawie rentowności właściwego sektora lub wartości dodanej z nim związanej, należy stwierdzić, że są one nieistotne. W tym względzie należy przede wszystkim stwierdzić, że waga naruszenia jest określana na podstawie wielu czynników, które Komisja ocenia, dysponując zakresem uznania (wyrok Sądu z dnia 12 grudnia 2007 r. w sprawach połączonych T-101/05 i T-111/05 BASF przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4949, pkt 65), a ponieważ nie została ustalona wiążąca lub wyczerpująca lista kryteriów, które należy obowiązkowo uwzględnić ([ww.] wyrok w sprawie Dalmine przeciwko Komisji, pkt 129), nie jest zadaniem sądu wspólnotowego, lecz Komisji, dokonanie w ramach jej zakresu uznania i zgodnie z ograniczeniami wynikającymi

z zasady równego traktowania i rozporządzenia nr 17 wyboru czynników i danych liczbowych, jakie uwzględni w celu wprowadzenia w życie polityki zapewniającej poszanowanie zakazów, o których mowa w art. 81 WE.

93 Następnie jest bezsporne, że wielkość obrotów przedsiębiorstwa lub rynku jest w sposób nieunikniony nieprecyzyjnym i niedoskonałym czynnikiem oceny wagi naruszenia. Odwołanie się do tego kryterium nie umożliwia bowiem dokonania rozróżnienia ani pomiędzy sektorami o wysokiej wartości dodanej a sektorami o niskiej wartości dodanej, ani pomiędzy przedsiębiorstwami rentownymi a tymi, które osiągają mniejsze zyski. Jednakże wielkość obrotów pomimo jej przybliżonego charakteru jest obecnie uważana zarówno przez prawodawcę wspólnotowego, jak i przez Komisję i Trybunał za odpowiednie kryterium do oceny rozmiaru i siły gospodarczej danych przedsiębiorstw w ramach prawa konkurencji [zob. między innymi [ww.] wyrok w sprawie Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 121; art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17, motyw 10 i art. 14 i 15 rozporządzenia Rady (WE) nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (Dz.U. L 24, s. 1)].

94 W świetle całości powyższych rozważań należy stwierdzić, że Komisja słusznie uwzględniła cenę miedzi do celów ustalenia rozmiaru właściwego rynku".

41 Zdaniem wnoszących odwołanie Sąd naruszył przepisy prawa wspólnotowego oraz w nieodpowiedni sposób uzasadnił zaskarżony wyrok, uznając odesłanie – którym posłużyła się Komisja, aby ustalić rozmiar rynku objętego naruszeniem dla określenia wagi naruszenia w kontekście wysokości grzywny – do wartości rynkowej, do której niesłusznie wliczono dochody ze sprzedaży dokonanej na oddzielnym rynku, będącym następnym ogniwem w stosunku do rynku „skartelizowanego", pomimo iż członkowie kartelu nie byli pionowo zintegrowani w ramach tego rynku.

42 Wnoszące odwołanie wykazują, że przemysł przetwarzania surowca miedzianego charakteryzuje się pewnymi cechami szczególnymi. Przede wszystkim to klient decyduje o momencie dokonania zakupu metalu na London Metal Exchange, a co za tym idzie, o jego cenie. Nawet jeśli cena, jaką obciąża klienta producent rur, zawiera w sobie marżę za przetwarzanie, uwzględnienie jej w celu obliczenia obrotu przedsiębiorstwa oznaczałoby zlekceważenie rzeczywistości gospodarczej rynku, którą charakteryzuje w szczególności fakt, że istotną częścią kosztu wytworzenia towaru jest surowiec oraz fluktuacja cen tego surowca. Okoliczności te zostały ustalone przez Sąd.

43 Zdaniem wnoszących odwołanie Sąd naruszył prawo, nie uznając, że Komisja powinna była wziąć pod uwagę orzecznictwo Sądu i własną wcześniejszą praktykę decyzyjną, zgodnie z którą w sytuacji gdy Komisja oblicza kwotę wyjściową grzywny lub kiedy stosuje górną granicę 10% obrotu, jest zobowiązana uwzględnić cechy szczególne danego rynku.

44 Następnie twierdzą one, że nie odróżniając ich od innych przedsiębiorstw, na których obrót cena surowca nie ma tak dużego wpływu, Sąd naruszył zasadę niedyskryminacji, która wymaga odmiennego traktowania różnych sytuacji.

45 Wreszcie wnoszące odwołanie kwestionują orzecznictwo, na które powołał się Sąd, opierające się na zakresie uznania Komisji. Uważają one, że Sąd nie zbadał, czy kryteria stosowane przez Komisję w celu ustalenia wagi kartelu były trafne i adekwatne.

46 Komisja podnosi, że w zakresie w jakim wnoszące odwołanie zwracają się do Trybunału o dokonanie oceny – wyjątkowego lub pozbawionego takiej cechy – charakteru sektora produkcji rur przemysłowych, która różniłaby się od oceny Sądu, zarzut jest niedopuszczalny. Podaje ona poza tym w wątpliwość fakty opisane przez grupę KME,

mianowicie że producenci rur często działali jako przedstawiciele klienta przy zakupie miedzi, i zaprzecza, by Sąd zajął w tej kwestii stanowisko.

47 W każdym wypadku Sąd słusznie stwierdził w pkt 91 zaskarżonego wyroku, że we wszystkich sektorach przemysłu istnieją koszty wytworzenia produktu końcowego, niepodlegające kontroli producenta, które jednak stanowią zasadnicza część całej jego działalności i które w związku z tym nie mogą być wyłączone z obrotu przy ustalaniu wyjściowej kwoty grzywny.

48 Podobnie słusznie orzekł Sąd w pkt 93 zaskarżonego wyroku, że mimo jego przybliżonego charakteru, obrót jest w chwili obecnej uważany zarówno przez prawodawcę wspólnotowego, jak i przez Komisję i Trybunał, za odpowiednie kryterium w kontekście prawa konkurencji dla oceny rozmiaru i siły gospodarczej przedsiębiorstw.

Ocena Trybunału

49 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że w celu dokonania oceny wagi naruszenia należy wziąć pod uwagę wiele czynników, których charakter i znaczenie różnią się w zależności od rodzaju naruszenia oraz szczególnych okoliczności danego naruszenia. Pośród tych czynników mogą w zależności od przypadku znajdować się ilość i wartość towarów będących przedmiotem naruszenia, jak również rozmiar i siła gospodarcza przedsiębiorstwa, a tym samym wpływ, jaki przedsiębiorstwo to mogło wywierać na rynku (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 120).

50 Mimo że Trybunał stwierdził, że jest dopuszczalne – celem określenia kwoty grzywny – uwzględnienie zarówno całkowitego obrotu przedsiębiorstwa, który stanowi wskazówkę co do rozmiaru tego przedsiębiorstwa i jego siły gospodarczej, jak i części tego obrotu, która pochodzi ze sprzedaży towarów będących przedmiotem naruszenia i która może stanowić wskazówkę co do zakresu tego naruszenia, to jednak przyznał, iż całkowity obrót przedsiębiorstwa stanowi jedynie wskazówkę przybliżoną i nieprecyzyjną dotyczącą rozmiaru tego przedsiębiorstwa (ww. wyrok w sprawie Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 121; wyroki: z dnia 17 grudnia 1998 r. w sprawie C-185/95 P, Baustahlgewebe przeciwko Komisji, Rec., s. 8417, pkt 139; z dnia 28 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-5425, pkt 243; z dnia 18 maja 2006 r. w sprawie C-397/03 P, Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-4429, pkt 100; a także z dnia 19 marca 2009 r. w sprawie C-510/06 P Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-1843, pkt 74).

51 Poza tym Trybunał wielokrotnie podkreślał, że nie należy przyznawać ani jednemu, ani drugiemu obrotowi nieproporcjonalnego znaczenia w porównaniu z pozostałymi aspektami oceny wagi naruszenia (ww. wyroki: w sprawie Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 121; w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 243; z dnia 18 maja 2006 r. w sprawie Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients przeciwko Komisji, pkt 100; jak również z dnia 19 marca 2009 r. w sprawie Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, pkt 74).

52 Sąd nie naruszył zatem prawa, przypominając w pkt 93 zaskarżonego wyroku, że obrót, chociaż jest wskazówką niejasną i nieprecyzyjną, pozostaje odpowiednim kryterium dla dokonania oceny rozmiaru i siły gospodarczej danych przedsiębiorstw.

53 Ponadto Sąd nie naruszył również prawa, orzekając w pkt 91 zaskarżonego wyroku, iż nie istnieje żaden ważny powód po temu, by obroty właściwego rynku obliczać z wyłączeniem niektórych kosztów produkcji. Jak zauważyła rzecznik generalna w pkt 141 opinii, brak wzięcia pod uwagę wartości obrotów brutto w niektórych przypadkach, a uwzględnienie jej w innych, wymagałoby ustalenia wartości progowej w postaci

stosunku pomiędzy wartością obrotów netto i brutto, która byłaby trudna w stosowaniu i dawałaby początek niekończącym się i niemożliwym do rozwiązania sporom, w tym zarzutom nierównego traktowania.

54 Wreszcie Sąd uzasadnił zaskarżony wyrok w sposób odpowiedni oraz spełnił ciążący na nim obowiązek kontroli. Ponieważ wnoszące odwołanie podważyły fakt posłużenia się obrotem w celu oceny rozmiaru właściwego rynku, Sąd oddalił w pkt 88 zaskarżonego wyroku twierdzenie Komisji, zgodnie z którym kwota wyjściowa grzywny nałożonej na skarżące niekoniecznie byłaby niższa od 35 mln EUR, gdyby od wielkości obrotów na tym rynku odjęto cenę miedzi. Sąd zbadał następnie w pkt 90 i 91 zaskarżonego wyroku, czy na etapie oceny rozmiaru rynku Komisja błędnie uwzględniła cenę miedzi.

55 Z powyższych rozważań wynika, że Sąd dokonał należącej do jego obowiązków kontroli, ustosunkował się do podniesionych przez wnoszące odwołanie zarzutów oraz nie naruszył prawa, stwierdzając w pkt 94 zaskarżonego wyroku, że Komisja słusznie uwzględniła cenę miedzi, ustalając rozmiar właściwego rynku.

56 Odnosząc się do zarzutu, iż Sąd nie zbadał, czy kryteria, którymi posłużyła się Komisja w celu ustalenia wagi kartelu, były trafne i adekwatne, należy przypomnieć, że w skardze o stwierdzenie nieważności decyzji w dziedzinie konkurencji do strony skarżącej należy podniesienie zarzutów w tym zakresie, a Sąd nie jest zobowiązany do kontrolowania z urzędu wagi nadanej każdemu z aspektów oceny uwzględnionych przez Komisję w celu ustalenia kwoty grzywny.

57 Zarzut drugi jest zatem bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu trzeciego, dotyczącego rozmaitych naruszeń prawa w odniesieniu do uwzględnienia czasu trwania naruszenia

Argumentacja stron

58 Wnoszące odwołanie wskazują, że ich zarzut trzeci dotyczy pkt 100–105 zaskarżonego wyroku. Twierdzą one, że Sąd naruszył prawo wspólnotowe oraz w sposób niejasny, nielogiczny i nieadekwatny uzasadnił ten wyrok, utrzymując w mocy tę część spornej decyzji, w której Komisja błędnie zastosowała wytyczne i naruszyła zasady proporcjonalności i równego traktowania, podwyższając o maksymalną wartość procentową wyjściową kwotę grzywny z tytułu czasu trwania naruszenia.

59 Zdaniem wnoszących odwołanie z pkt 1B wytycznych wynika, iż celem zwiększenia grzywny ze względu na czas trwania naruszenia jest „nakładani[e] skutecznych sankcji [za] ograniczenia, które mają szkodliwy wpływ na konsumentów w długim okresie czasu". Zależność, która powinna istnieć pomiędzy czasem trwania naruszenia a jego szkodliwym skutkiem, wynika również z orzecznictwa. Sąd nie zbadał jednak, czy dokonując oceny wagi naruszenia, Komisja przypisała należyte znaczenie okoliczności, że na przestrzeni czasu kartel miał różne natężenie i różną skuteczność. W konsekwencji Sąd błędnie orzekł w pkt 104 zaskarżonego wyroku, że zwiększenie o 125% wyjściowej kwoty grzywny nie jest w oczywisty sposób nieproporcjonalne.

60 Zdaniem Komisji Trybunał nie ma uprawnień, aby zastępować swoją oceną ocenę wysokości grzywny, jaką przyjął Sąd. Zarzut ten jest zatem niedopuszczalny.

61 W każdym wypadku Sąd przedstawił jasne i logiczne wyjaśnienie swojej oceny, które zawiera odpowiedź na wszystkie zarzuty podniesione przez grupę KME.

Ocena Trybunału

62 W ramach zarzutu trzeciego wnoszące odwołanie kwestionują zasadę podwyższenia grzywny w celu uwzględnienia czasu trwania naruszenia oraz skutek zastosowania tej zasady w stosunku do nich, tj. podwyższenie wyjściowej kwoty grzywny określonej na 35 mln EUR o 125% w celu uwzględnienia czasu trwania naruszenia wynoszącego 12 lat i 10 miesięcy – 10% podwyższenia na każdy rok czasu trwania naruszenia. Podstawowa kwota grzywny osiągnęła w ten sposób poziom 56,88 mln EUR.

63 Jak wskazała rzecznik generalna w pkt 162 opinii, zarzut dotyczący tego wyniku jest oparty na błędnym założeniu, że stopa podwyżki wyniosła 125%, podczas gdy wynosiła jedynie 62,51% (56,88/35 = 1,6251).

64 Jeśli chodzi o zasadę podwyższenia grzywny w celu uwzględnienia czasu trwania naruszenia, nie jest konieczne ustalenie na podstawie dowodów bezpośredniego związku między czasem trwania naruszania a poważniejszą szkodą w realizacji celów wspólnotowych określonych przez reguły konkurencji.

65 W celu stosowania art. 81 ust. 1 WE jest bowiem zbędne uwzględnienie rzeczywistych skutków porozumienia, skoro jest oczywiste, iż jego celem jest ograniczenie, zapobieżenie lub zakłócenie konkurencji (zob. podobnie wyrok z dnia 13 lipca 1966 r.

w sprawach połączonych 56/64 i 58/64 Consten i Grundig przeciwko Komisji, Rec. s. 429). Dzieje się tak w szczególności, jak w niniejszej sprawie, w przypadku porozumień dotyczących oczywistych ograniczeń konkurencji, takich jak ustalanie cen i podział rynku. Jeżeli kartel prowadzi to utrwalenia istniejącego na rynku w chwili jego powstania status quo, jego długa obecność na rynku może wpłynąć na usztywnienie struktur poprzez ograniczenie chęci uczestników kartelu do innowacji i rozwoju. Powrót do stanu wolnej konkurencji będzie tym trudniejszy i dłuższy, im dłuższy będzie czas trwania naruszenia.

66 Choć natężenie i skuteczność kartelu zmieniają się w czasie, pozostaje faktem, że kartel ten nadal istnieje, a tym samym tym bardziej wpływa na usztywnienie struktur rynku.

67 W przypadku całkowitego braku realizacji porozumienia należy pamiętać, że pkt 3 wytycznych przewiduje, że niezastosowanie w praktyce stanowiących naruszenie porozumień lub praktyk może stanowić okoliczność łagodzącą i powodować zmniejszenie kwoty podstawowej grzywny. Nie okazuje się jednak, by miało to miejsce w niniejszej sprawie, skoro wnoszące odwołanie zakwestionowały nie fakt realizacji przez nie kartelu, lecz wyłącznie brak uwzględnienia zmiennego natężenia jego realizacji oraz rzeczywisty i obiektywny wpływ kartelu na konsumentów.

68 Ponadto obliczenie rzeczywistych szkód, jakie ponieśli konsumenci, może być trudne, zważywszy na wielość zmiennych, jakie należy wziąć pod uwagę, szczególnie w zakresie kształtowania się cen wytwarzanego produktu.

69 W każdym wypadku czas trwania naruszenia jest wymieniony przez prawodawcę jako aspekt, który należy uwzględnić jako taki przy ustalaniu kwoty grzywien.

70 Biorąc pod uwagę te czynniki, Sąd słusznie w pkt 105 zaskarżonego wyroku oddalił jako bezzasadny zarzut dotyczący podwyższenia kwoty grzywny z tytułu czasu trwania naruszenia.

71 Z ogółu powyższych rozważań wynika, że zarzut trzeci jest bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu czwartego, dotyczącego rozmaitych naruszeń prawa w odniesieniu do uwzględnienia współpracy ze strony wnoszących odwołanie

Argumentacja stron

72 Wnoszące odwołanie wskazują, że czwarty z podniesionych przez nie zarzutów dotyczy pkt 123–134 zaskarżonego wyroku. Twierdzą one, że Sąd naruszył prawo wspólnotowe, utrzymując w mocy tę część spornej decyzji, w której Komisja odmówiła im przywileju obniżenia grzywny z tytułu z ich współpracy wykraczającej poza zakres zastosowania komunikatu w sprawie współpracy, naruszając w ten sposób pkt 3 tiret szóste wytycznych, jak również zasady słuszności i równego traktowania.

73 Zdaniem wnoszących odwołanie wyłącznie one powinny były móc skorzystać z obniżenia grzywny na tej podstawie, iż dostarczyły dowodu na okoliczność czasu trwania naruszenia, w przeciwieństwie do grupy Outokumpu, która dostarczyła wyłącznie informacji na temat łącznego czasu trwania kartelu.

74 Komisja twierdzi, że w zakresie w jakim grupa KME wnosi do Trybunału o zastąpienie oceny Sądu swą własną oceną, zarzut ten jest niedopuszczalny.

75 Zarzut ten jest ponadto zdaniem Komisji bezzasadny. Komisja twierdzi, że Sąd w odpowiedzi na wszystkie argumenty prawne podniesione przez grupę KME przedstawił jasne i logiczne uzasadnienie swej oceny przypadków, w których może być przyznane częściowe zwolnienie z grzywny.

76 Odnosząc się do obniżenia grzywny nałożonej na grupę Outokumpu, Komisja zauważa, że informacje przez nią dostarczone pozwoliły jej na prowadzenie dochodzenia i poszukiwanie dowodów. Wnoszące odwołanie ułatwiły zadanie, dostarczając dowodów 16 miesięcy po grupie Outokumpu, ale nic ponadto. Wbrew temu, co w odwołaniu sugerują wnoszące odwołanie, nie skorzystałyby one również z częściowego zwolnienia z grzywny na podstawie obwieszczenia Komisji w sprawie zwalniania z grzywien i zmniejszania grzywien w sprawach kartelowych, ponieważ takie zwolnienie z grzywny obejmuje dowody dotyczące „okoliczności wcześniej nieznanych Komisji", co nie miało miejsca w przypadku łącznego czasu trwania kartelu.

77 Komisja podkreśla wreszcie, że zastosowanie częściowego zwolnienia z grzywny w sytuacji opisanej przez wnoszące odwołanie byłoby sprzeczne z częścią D komunikatu o współpracy, który przewiduje obniżenie grzywny już w momencie dostarczenia przez przedsiębiorstwo Komisji informacji, dokumentów lub innych dowodów, które przyczyniają się do potwierdzenia faktu popełnienia naruszenia.

Ocena Trybunału

78 Należy przypomnieć, że zgodnie z komunikatem w sprawie współpracy wyłącznie przedsiębiorstwo, które jako pierwsze dostarczyło decydujących dowodów pozwalających wykazać istnienie kartelu, korzysta ze zwolnienia z grzywny lub znacznego obniżenia jej kwoty.

79 Okoliczności współpracy wnoszących odwołanie i grupy Outokumpu z Komisją Sąd zbadał w pkt 144 i 145 zaskarżonego wyroku. Są to jednak uwagi i ustalenia stanu faktycznego, których kontrola nie należy do Trybunału w ramach odwołania.

80 Ponadto, mając na względzie ustalenie, że wnoszące odwołanie podjęły współpracę z Komisją po fakcie nawiązania współpracy przez grupę Outokumpu, Sąd słusznie w pkt 147 zaskarżonego wyroku stwierdził, że wnoszące odwołanie nie znajdowały się w sytuacji porównywalnej do sytuacji grupy Outokumpu, a tym samym nie były dyskryminowane.

81 Wreszcie wnoszące odwołanie nie wskazują, w jaki sposób Sąd naruszył prawo w uzasadnieniu przedstawionym w pkt 130 i 131 zaskarżonego wyroku, a w szczególności nie wyjaśniają, w jaki sposób przedstawienie dowodów dotyczących okoliczności już znanych Komisji bardziej uzasadniało obniżenie grzywny z tytułu wystąpienia okoliczności łagodzących niż wcześniejsze przedstawienie informacji nowej dla Komisji. Z powyższego wynika, że argument ten jest niedopuszczalny jako zbyt ogólnikowy.

82 Z ogółu przedstawionych uwag wynika, że zarzut czwarty jest częściowo niedopuszczalny, a częściowo bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu piątego, dotyczącego naruszenia prawa do skutecznego środka prawnego przed sądem

Argumentacja stron

83 Wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd naruszył prawo wspólnotowe oraz ich podstawowe prawo do nieograniczonego i skutecznego odwołania do sądu, nie badając uważnie i dokładnie ich argumentów i opierając się w sposób przesadny i niezrozumiały na uznaniu Komisji.

84 Wnoszące odwołanie wskazują, że doktryna „zakresu uznania" i „powściągliwości sądu" nie powinna obecnie znajdować zastosowania, ponieważ prawo wspólnotowe charakteryzuje się współcześnie ogromną ilością nakładanych przez Komisję grzywien, która to tendencja jest często określana jako faktyczna „kryminalizacja" europejskiego prawa konkurencji.

85 Ponadto bezpośrednie stosowanie wyjątku przewidzianego w art. 81 ust. 3 WE, wprowadzonego rozporządzeniem nr 1/2003, zastępując poprzedni system zezwoleń, z definicji wyłącza jakikolwiek zakres uznania Komisji w odniesieniu do stosowania reguł konkurencji i wprowadza bardzo ograniczony stopień powściągliwości sądu, których kontroli poddane jest stosowanie tych reguł przez Komisję w szczególnych przypadkach.

86 Wnoszące odwołanie podnoszą ponadto, że zakresu uznania Komisji nie mogą uzasadniać jakoby większe kompetencje Komisji w zakresie oceny złożonych faktów lub zagadnień gospodarczych. Zwracają one w związku z tym uwagę, że zarówno Trybunał, jak i Sąd pomyślnie przeprowadzały szczególnie intensywne kontrole sądowe złożonych przypadków.

87 Podobnie z uwagi na nieograniczone prawo Sądu do orzekania, nadane mu na mocy art. 229 WE i art. 31 rozporządzenia nr 1/2003, Sąd nie powinien przyznawać Komisji żadnego zakresu uznania, nie tylko w odniesieniu do kwestii właściwego i proporcjonalnego charakteru grzywny, ale również jeśli chodzi o przyjętą przez Komisję metodę jej obliczenia. Zdaniem wnoszących odwołanie Sąd winien zatem zbadać, w jaki sposób w każdym indywidualnym przypadku Komisja oceniła wagę i czas trwania niezgodnego z prawem zachowania, a w związku z tym może zastąpić tę ocenę oceną własną, uchylając, obniżając albo podwyższając kwotę grzywny.

88 Wnoszące odwołanie przypominają jednocześnie, że dla Europejskiego Trybunału Praw Człowieka stosowanie prawa administracyjnego za pośrednictwem decyzji administracyjnych oraz grzywien nie narusza samo w sobie art. 6 ust. 1 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 grudnia 1950 r. (zwanej dalej „EKPC"). Takie stosowanie prawa administracyjnego winno jednak podlegać dostatecznie silnym gwarancjom proceduralnym i systemowi skutecznej kontroli sądowej obejmującemu nieograniczone prawo orzekania w zakresie kontroli decyzji administracyjnych. Prawo do „skutecznego środka prawnego przed sądem" zostało również wprowadzone do art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą").

89 Komisja twierdzi przede wszystkim, że zarzut piąty jest zbyt ogólnikowy i niejasny, aby mógł zostać rozpatrzony przez Trybunał. Ponadto podnosi ona, że grupa KME nie kwestionuje fundamentalnej struktury sądowej kontroli decyzji Komisji oraz nie wyjaśnia, w jaki sposób odesłania Sądu do zakresu uznania Komisji dowodzą, że Sąd nie dokonał adekwatnej kontroli legalności zaskarżonej decyzji w świetle podniesionych przez grupę KME przed Sądem zarzutów od drugiego do czwartego.

90 Wreszcie zdaniem Komisji grupa KME ogranicza się do odniesienia się do „oskarżenia w sprawie karnej" oraz art. 6 ust. 1 EKPC, ale nie analizuje konsekwencji, jakie należałoby stąd wyciągnąć.

Ocena Trybunału

91 W ramach zarzutu piątego wnoszące odwołanie podają jednocześnie w wątpliwość sposób, w jaki Sąd stwierdził, że zobowiązany jest uwzględnić szeroki zakres uznania Komisji, oraz sposób, w jaki dokonał rzeczywistej kontroli spornej decyzji. Powołują się one na art. 6 EKPC i kartę, nie określając jednak w precyzyjny sposób, czy kwestionują w tym zakresie zasady kontroli sądowej czy też sposób, w jaki Sąd dokonał kontroli w niniejszym przypadku.

92 Zasada skutecznej ochrony sądowej jest ogólną zasadą prawa Unii, która obecnie jest wyrażona w art. 47 karty (zob. wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie C-279/09 DEB, Zb.Orz. s. I-13849, pkt 30, 31; postanowienie z dnia 1 marca 2011 r. w sprawie C-457/09 Chartry, Zb.Orz. s. I-819, pkt 25; a także wyrok z dnia 28 lipca 2011 r. w sprawie C-69/10 Samba Diouf, Zb.Orz. s. I-7151, pkt 49).

93 Kontrola sądowa decyzji instytucji została usystematyzowana w traktatach założycielskich. Oprócz kontroli legalności, obecnie przewidzianej w art. 263 TFUE, zostało przewidziane nieograniczone prawo orzekania w odniesieniu do sankcji przewidzianych w rozporządzeniach.

94 Odnosząc się do kontroli legalności, Trybunał orzekł, że chociaż w dziedzinach, w których zachodzi potrzeba dokonania złożonych ocen ekonomicznych, Komisja dysponuje pewnym zakresem uznania w sprawach gospodarczych, nie oznacza to, że sąd Unii powinien powstrzymać się od kontroli dokonanej przez Komisję interpretacji danych o charakterze ekonomicznym. Sąd Unii winien bowiem w szczególności dokonać kontroli nie tylko materialnej prawdziwości przywołanych dowodów, ich wiarygodności i spójności, ale zbadać również, czy zebrane dowody stanowią zbiór istotnych danych, które należy wziąć pod uwagę w celu oceny złożonej sytuacji, oraz czy ich charakter pozwala na poparcie wyciągniętych z nich wniosków (zob. wyroki: z dnia 15 lutego 2005 r. w sprawie C-12/03 P Komisja przeciwko Tetra Laval, Rec.

s. I-987, pkt 39; a także z dnia 22 listopada 2007 r. w sprawie C-525/04 P Hiszpania przeciwko Lenzing, Zb.Orz. s. I-9947, pkt 56, 57).

95 Jeśli chodzi o sankcje z tytułu naruszeń prawa konkurencji, art. 15 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia nr 17 stanowi, że w celu ustalenia kwoty grzywny należy wziąć pod uwagę poza wagą naruszenia czas jego trwania.

96 Trybunał orzekł, że w celu określenia wysokości grzywien należy uwzględnić czas trwania naruszeń i wszystkie aspekty mogące wchodzić w ocenę wagi tych naruszeń, takie jak zachowanie każdego z przedsiębiorstw, rola odgrywana przez każde z nich w ustaleniu uzgodnionych praktyk, korzyść, którą mogły odnieść z tych praktyk, ich rozmiar i wartość danych towarów, jak również zagrożenie, jakie tego rodzaju naruszenia stanowią dla Wspólnoty Europejskiej (ww. wyroki: w sprawie Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 129; w sprawieDansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 242; a także wyrok z dnia 3 września 2009 r. w sprawie C-534/07 P Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-7415, pkt 96).

97 Trybunał wskazał również, że należy uwzględnić aspekty obiektywne, takie jak treść i czas trwania zachowań antykonkurencyjnych, ich liczbę i natężenie, zakres dotkniętego naruszeniem rynku oraz pogorszenie stanu publicznego porządku gospodarczego. Analiza winna obejmować również względne znaczenie przedsiębiorstw odpowiedzialnych za udział w naruszeniu, ich udział w rynku, jak również ewentualny powrót do naruszenia (wyrok z dnia 7 stycznia 2004 r. w sprawach połączonych C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-123, pkt 91).

98 Ta wielość aspektów podlegających ocenie wymaga od Komisji przeprowadzenia szczegółowego badania okoliczności faktycznych naruszania.

99 W trosce o przejrzystość Komisja przyjęła wytyczne, w których wskazuje, z jakich powodów uwzględnia tę czy inną okoliczność naruszenia oraz konsekwencje, jakie można z nich wyciągnąć dla wysokości grzywny.

100 Wytyczne, o których Trybunał orzekł, iż stanowią normy postępowania dla pożądanej praktyki administracyjnej, od której administracja nie może odstąpić w konkretnym przypadku bez podania powodów, które byłyby zgodne z zasadą równego traktowania (zob. ww. wyrok z dnia 18 maja 2006 r. w sprawie Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients przeciwko Komisji, pkt 91), ograniczają się do opisania metody badania naruszenia, którą posługuje się Komisja, oraz kryteriów, do uwzględnienia których zobowiązuje się ona w celu ustalenia kwoty grzywny.

101 Należy przypomnieć o obowiązku uzasadnienia aktów Unii. W niniejszej sprawie obowiązek ten ma szczególne znaczenie. Uzasadnienie decyzji jest obowiązkiem Komisji, w szczególności należy do niej wyjaśnienie wagi i oceny aspektów, które wzięła pod uwagę (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji, pkt 87). Okoliczność, czy akt został uzasadniony, sąd bada z urzędu.

102 Poza tym do sądu Unii należy przeprowadzenie kontroli legalności, której dokonuje na postawie dowodów przedstawionych przez stronę skarżącą na poparcie podniesionych zarzutów. W trakcie tej kontroli sąd nie może polegać na zakresie uznania, którym dysponuje Komisja, ani w odniesieniu do wyboru aspektów podlegających ocenie w procesie stosowania kryteriów wymienionych w wytycznych, ani w odniesieniu do oceny tych aspektów, z których dokładnej oceny faktycznej i prawnej rezygnuje.

103 Kontroli legalności dopełnia zgodnie z art. 261 TFUE nieograniczone prawo orzekania, które zostało nadane sądom Unii na podstawie art. 17 rozporządzenia nr 17 i utrzymane w mocy przez art. 31 rozporządzenia nr 1/2003. Prawo to, poza zwykłą kontrolą zgodności sankcji z prawem, upoważnia sąd do zastąpienia oceny Komisji własną oceną i w konsekwencji uchylenia, zmniejszenia lub podwyższenia nałożonej grzywny lub okresowej kary pieniężnej (zob. podobnie wyrok z dnia 15 października 2002 r. w sprawach połączonych C-238/99 P, C-244/99 P, C 245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-8375, pkt 692).

104 Należy w tym miejscu podkreślić jednak, że wykonywanie nieograniczonego prawa orzekania nie jest równoznaczne z kontrolą z urzędu, oraz przypomnieć, że postępowanie przed sądami Unii jest postępowaniem kontradyktoryjnym. Z wyjątkiem bezwzględnych przeszkód procesowych, które sąd ma obowiązek rozpatrzyć z urzędu, do strony skarżącej należy podniesienie zarzutu braku uzasadnienia zaskarżonej decyzji oraz przedstawienie dowodów wspierających ten zarzut.

105 Ten wymóg natury procesowej nie jest sprzeczny z zasadą, zgodnie z którą w przypadku naruszeń reguł konkurencji na Komisji spoczywa obowiązek udowodnienia stwierdzonych przez nią naruszeń oraz przedstawienia dowodów mogących wykazać w sposób wymagany prawem zaistnienie okoliczności stanowiących naruszenie. To, czego w istocie wymaga się od strony skarżącej w ramach sądowego środka prawnego, to określenie kwestionowanych części zaskarżonej decyzji, sformułowanie zarzutów w tym zakresie oraz dostarczenie dowodów składających się z solidnych wskazówek zmierzających do wykazania, że jej zarzuty są zasadne.

106 Kontrola przewidziana traktatami oznacza zatem, że sąd Unii sprawuje kontrolę zarówno pod względem prawnym, jak i faktycznym, oraz że ma prawo do oceny dowodów, stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji i do zmiany kwoty grzywien. Dlatego też kontrola legalności przewidziana w art. 263 TFUE, dopełniona

nieograniczonym prawem orzekania o wysokości grzywny przewidzianym w art. 31 rozporządzenia nr 1/2003, nie jest sprzeczna z wymogami zasady skutecznej ochrony sądowej przewidzianej w art. 47 karty.

107 Z powyższych rozważań wynika, że w zakresie w jakim zarzut piąty dotyczy zasad kontroli sądowej w świetle zasady skutecznej ochrony sądowej, jest on bezzasadny.

108 W zakresie w jakim zarzut piąty dotyczy sposobu, w jaki Sąd dokonał kontroli spornej decyzji, zbiega się on z zarzutami od drugiego do czwartego odwołania, a zatem był już przedmiotem oceny Trybunału.

109 Należy w tym względzie wskazać, że choć wielokrotnie, w szczególności w pkt 35–37, 92, 103, 115, 118, 129 i 141 zaskarżonego wyroku, Sąd odniósł się do „uprawnień dyskrecjonalnych", „znacznego zakresu uznania" oraz „szerokiego zakresu uznania" Komisji, to jednak wzmianki te nie przeszkodziły Sądowi w dokonaniu pełnej i całkowitej kontroli decyzji pod względem prawnym i faktycznym, do czego jest zobowiązany.

110 Z ogółu powyższych rozważań wynika, że zarzut piąty jest bezzasadny.

111 W konsekwencji żaden z zarzutów podniesionych przez grupę KME w uzasadnianiu jej odwołania nie może być uwzględniony, a tym samym należy odwołanie to oddalić.

W przedmiocie kosztów

112 Zgodnie z art. 69 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 118 regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie kosztami postępowania grypy KME, a ta przegrała sprawę, należy ją obciążyć kosztami postępowania w niniejszej instancji.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

1) Odwołanie zostaje oddalone.

2) KME Germany AG, KME France SAS i KME Italy SpA zostają obciążone kosztami postępowania.

Podpisy